

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 751

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1001

P A T R I S T I C I.

1002

III. qui tantum praenotatur: *Incipit liber tertius.* Ad Operis calcem: *Explicit prosperi liber tertius uouente (fauente?) domino.* Lectio ut plurimum proba est, maxime, cum secundae manus cura accesserit.

Fol. ult. addita est manu, ut videtur, Sec. XII. sequens Epistola: *C* (Conradus I.?) *Salzpurgenis ecclesie dei gratia quod est.* *Abbati P.* (Petrensi?) ceterisque ibidem fratribus in christo congregatis. cum assiduitate orationum. seruitium deuotum. Quoniam in uicem sumus membra uni capiti scilicet christo adherentes. et alter alterius onera portare debemus. quicquid ex aduerso nobis acciderit. ad uestre portum sanctitatis confugiendo. uobis patefacimus. Nouit caritas uestra qualiter *W.* (Wezelinus?) abbas iniqua propulsione coactus a loco sibi commisso irregulariter ejectus sit et qualiter dominus bruno non per ostium sed aliunde subintrauerit. De qua re et prius uiua uoce uobiscum egimus sed parum in hoc profecimus. Monendo igitur sanctitatem uestram deprecamur. ut eum monendo. sanum consilium dando ad satisfactionem prouocetis. Si autem uos audire noluerit. licet hunc ordinem causa uestre uenerationis inuitus infestem. secundum ordinis uestri institutum et instituta canorum eum uocabimus. et ad satisfactionem cogemus. Rogamus et ut eundem dominum brunonem monatis quod a nobis ratisbone coniunctus se inique egisse confessus est. nec se amplius uelle intromittere

sed ad proprium claustrum redire laudauit. Id est, publico scripto (*Laudum*) testatus est. Dum quis certiora doceat, conjecturas meas ipfi *Epistolae* inspersi; non enim aevo illo alium Episcopum C. et Abbatem *W.* *Salisburgi* simul egisse invenio, quam *Conradum* I. et *Wezelinum*. Nisi quis dicat literam illam *P.* sub initium non Coenobium *Petrense*, sed aliud quoddam in Dioecesi *Salisburg.* significare.

Codicem nostrum ad *Lambacense* olim O. S. B. in *Austria* super. Monasterium pertinuisse, innuere videtur vox *Lambach* summae fol. 3. p. 2. orae inscripta.

CCLXXVII. VII 2. 21

Codex membraneus lat. Sec. 259 X. Folior. nunc 188. f. pro di versitate opusculorum, quae insunt, non una manu, sed ut plurimum nitide exaratus, rubricis distinctus, magnique pretii, continet: I. Bonifacii patrio nomine *Wynfretbi*, *Winfredi*, *Wenefridi*, Angli ex Monacho Archiepiscopi *Moguntini* et *Germaniae* Apostoli, demum a *Frisis* gentilibus anno Chr. DCCLV. ut tenet *Pagius ad b. a. interfacti*, plurimumque Pontificum, Regum, aliorumque *Epistolae* CXVII. quas ex hoc ipso Codice XXXIV. aliis ex Cod. *Ingolstadiensi* auctas in lucem dedit vir doctus *Nicolaus Serarius S. J. Moguntiae* 1605. 4. exemplaribus quibusdam annum 1629. praferentibus, non incelebri Typographorum mendacio.

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 751

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1003

C O D I C E S

1004

dacio. Versatus est porro *Sera-rius*, cui *Moguntiam Codex* submissus fuerat, magna in exscribendo adcuratione, non tamen ea, quae omnis spicilegii spem succideret, adjecitque in calce *Notas*, quibus et Codicis ideam exhibet et singulas Epistolas illustrat. Nos pauca addemus. *Epist.* 1. corruptum illud *apoto grammation agiis* legendum videtur ḥτο τε γεαμματος ḥγις ex sacra scriptura; puto enim *Bonifacium* alludere ad illud *Ps. LXXV. v. 6.* *Dormierunt somnum suum et nibil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.* *Fol. 2. p. 2.* literae quadratae *Inscriptionis Epist.* 3. singularis formae sunt et vix omnes per diversa a *Mabillonio*, *Hickeſio* et Autoribus *Novi Operis Dipl.* exhibita *Alphabeta* reperiundae. H ponitur pro E. Inversum C pro P. Inversum Z pro S. I, O, A, F, K facile agnoscantur, difficulter vero T, L, B, N, D. Legendum vero: *Epistola Beati Bonifati Episko. Danielo. Episkopo. Bon.* Ejusmodi characteres plures in *Inscriptionibus* occurrunt, quos an *Anglojaxonicos*, an *Francogallicos* dicam, haereo, quanquam ductus literarum minorum satis ad priorem scripturam accedant. *Fol. 39. p. 2.* ad calcem *epist.* 68. linea literis uncialibus perscripta occurrit, quae etiam retrograde legi posse videtur, sed nihil divino praeter illius utrinque extrema *METRo hoc — coboRTEM.* Omisit illam *Sera-rius*, neque ad sequentem vocu-

larum seriem aliquid adnotavit. Eam hic repreſento, ut lector ipfem obſervare poſſit, voculas illas nomina eſſe literarum Alphabetti: *Asc. berc. can. donr. ebu. feli. gip. bagal. is. ker. lagu. man. not. os. pert. quirun. rat. suigil. tac. ur. ilc. ian. zar.* Apud quem vero populum literae singulae ſic adpellatae fuerint, ignoro. *Hickeſius* in *Gram. Anglosax.* *Spelmanus* ante ſuam *Concilior.* editionem figuræ et vim *Anglosaxoniarum* dare contenti fuere, *Mabillonus* de *Re Dipl. Runicarum* tantum nomina exhibet, atque ex his quaedam nostris affinia ſunt, nempe B. *Berc.* *Biarkan.* H. *Hagal.* *Hagl.* I. *Is.* *Iis.* L. *La- gu.* *Lagur.* N. *Not.* *Naud.* O. *Os.* *Oys.* V. *Ur.* *Ur.* Noſtris itaque nominibus literae fortassis *Anglosaxonicae* olim insignitae fuere.

II. fol. 78. ſequitur Pars *Novi Testamenti*, videlicet *Actus Apostolorum*, *Epistola Jacobi et Petri prima*, praefixo cuivis *Elencho Capitum*, qui admodum raro in antiquis *Bibliorum* exemplis occurrit. *Actus Prologi* loco illud *Hieronymi* ex *epift. ad Paulinum* habent: *Actus apostolorum nudam quidem sonare uidentur historiam &c.* Praefationis loco illud Ejusdem: *Canit Psalmista; ambulabunt a uirtutibus in uirtutem &c.* quae duo in magnis *Bibliis glossatis* ante *Actus* in unum coagmata leguntur. *Fol. 116. p. 2.* *Incipit Prologius de epiftulis canoniciſ Numero VII.* Iterum locus ex *epift. ad Paulinum:* *Jacobus.*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 751

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1005

P A T R I S T I C I .

1006

bus. petrus. iohannes. iudas. septem epistolas. ediderunt &c. Sequitur peculiaris Prologus in Epist. Jacobi, qui sic sonat: Jacobus apostolus sanctum instruit clerum, de cultura cœlestium præceptorum. et regula catholicæ obseruantiae. et de iniunctæ patientiae maiestate. Et de reuelatione plurimorum: et de mendacio magistrorum. Dein: Incipit passio iacobi apostoli, quae nil est aliud, quam C. 2. Hieronymi de Viris Illust. Contuli cum edit. Fabricii et Vallarsi, et praeter leviora menda inveni Josphus pro Hegeſippus, huic sollicitum erat pro soli licitum, enarrare pro enumerare, iudeam gerebat pro regebat, biberat calicem Dominus pro Domini, quas duas ultimas lectiones vix non editis praehabeo. Fol. 123. Incipit Prologus de epistula petri apostoli. Hic ténor: Discipulos saluatoris iniudi toto orbe diffusos. et peregrinos in hoc seculo monstrat. Et præterite uite peniteri suadet. et in nouam uitam proficere tota cum sollicitudine exortatur. Subjicitur statim: Simon petrus. filius iohannis prouincie galilee. uico bethsuida. frater andree apostoli, quae sunt prima verba C. 1. Hieronymi de Viris illust. et nihil ultra. Textus ipse in primo C. V. versu deficit. Versio in omnibus his tribus sacris Libris vulgata est, character titulorum et subscriptionum quadratus miniatus, distributio Capitum ab hodierna diversa.

III. fol. 129. Interpretationes et expositiones vocabulorum sive locorum veteris ac noui testamenti.

Titulus hic manu, ut videtur, Sec. XIV. impositus est; deficit enim initium hujus Glossae, priusquam nobis interpretatio est vocis *Ibex* ex L. I. Samuel. c. 24. quae sic incipit — — — auium. ardua et excelsa teneant et in sublimi habitent. Ita ut de sublimitate uix humanis obtutibus pateant. Hæc animalia in petris altissimis commorantur et si quando ferarum uel hominum aduersitatem persenserunt. de altissimis saxorum cacuminibus se præcipitantes. in suis se cornibus inlesa suscipiunt. Reliqua, quae usque ad hujus L. finem exponuntur, sunt: Clamis, Ora, Culex, Singultus, Scrupulus, Sciphus, Perdix, Fasciculus, Python, Aftarath. Ad hunc modum sequuntur Interpretationes: *De Parte II. Samuelis*, *de Libris Regum*, *de Prophetis majoribus et minoribus*, *de Libris Job, Psalmorum, Salomonis, Paralipomenon, Machabaeorum*, *de IV. Evangelii, Actibus Apost.* in quibus ultima vox est C. XXVII. v. 17. *Syrtis*, quae sic exponitur: barenoſa in mari magno loca. multum terribilia et metuenda. eo quod ad se omnia diripere soleant et adpropinquanti uadoſo mari berant, haec autem ad mare ægipti uicine sunt et pariter admiscentur &c. Quisquis Glossator hic fuerit, neque enim Walafridus Strabuſ est, dolendum foret, quod ejus initium et finis e Codice hoc deperierit, nisi Codex LXIV. aliud perfectius Exemplar subpeditaret. Et literae plerumque insistit, et naturalis Historiae, profanaeque

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 751

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1007

C O D I C E S

1008

fanaeque antiquitatis cognitione non aspernanda pollet et hebraei, graecique sermonis non penitus expers est. Ad C. VI. Lib. II. Sam. v. 5. de *Lyrae* inventione haec tradit: *Cum regrediens nylus in suos meatus uaria in campis reliquisset animalia, relicta etiam testudo. Quæ cum putrefacta esset et nerui ei remansissent extenti intra corium, percussa a mercurio sonitum dedit, quae leguntur apud Servium in 4. Georigic. Virg.* Ad III. Reg. C. X. v. 22. de Pavone *Martialis Epigramma* 70. L. XIII. citat. Ad *Pf. LXXVII. v. 63.* sic commentatur: *Lamenta dīta sunt intra lares monumenta, sicut antiquis sepelire mos erat.* Tum longum subdit *Siglarum* latinarum catalogum, paucis exceptis, ex Literis I. K. L. et M. apud *M. Val. Probum* de promtum. Ad initium *Glossae* in *Ecclesiasten* haec legas de differentia Substantiarum et Subsistenteriarum, quas, ut ait, Graeci *Ourias* et *Τροσασεις* vocant: *Quidam etenim dicebant substantiam. et substantiam unum uideri. et quod tres substantias dicere debeamus. Alii uero quibus longe aliud substantia. quam substantia significare uidebatur. dicebant quia substantia ipsam rei aliquius naturam rationemque, qua constat, designet, substantia autem uniuscuiusque persone hoc ipsum, quod extat et subsistit, ostendat.* Ideoque propter fabellii heresim tres esse substantias confitendas, quod quasi tres substantes personas significare uideretur.

Ne suspicionem daremus. tamquam illius fidei seftatores, que trinitatem in nominibus tantum et non in rebus ac subsistentiis confitetur. Ad nomen idoli *Rempbam Ador.* VII. v. 43. haec notat: *significat Luciferum. cuius cultui saracenorum gens ob honorem ueneris erat mancipata.* Unde colligere licet, gentem hanc Autoris aevo jam *Mohammedis* instituta secutam fuisse. Confer, si lubet, *Cod. cit. LXIV.* ubi in *Rabanum Maurum* inclino.

IV. fol. 162. Fragmentum *Epiſtolae Seneca ad Paulum*, quae in *Fabricii Cod. Apocr. N. T.* p. 900. est numero XI. cum integris binis, quae l. cit. sunt XIII. et XIV. Ex quo adparet, cum fine praecedentis *Glossae* etiam initium harum *Epiſtolarum* e Codice intercidisse. Vide, quae in earum νοθειαν commentatur doctissimus *Fabricius l. cit. et P. III. p. 710.* In Codice lectio corruptior est, quam in editis. Adhaeret *Enumeratio Fortium Davidis* ex II. Reg. c. 23. ad cuius calcem legitur: *Explicit liber felicitate. Cuiusque Operis finem (finis) uenit. Premium finem non habet.*

V. fol. 163. alia aequa antiqua manu: *Sermo Sandi Augustini De Ebrietate.* Initium: *Frequenter caritatem uestram fratres paterna pietate admonui &c.* Extat in append. T. V. Opp. *Paris. 1683. col. 493. f.* sed. est *Cæsarii Arelat.* et legitur inter ejus Homilias *Bibl. PP. Lugd. T. XXVII. p. 329.*

VI.

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 751

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1009

P A T R I S T I C I .

1010

VI. fol. 164. p. 2. Alii duo *Sermones ἀντιγραφοί*, quorum Autores frustra indagavi. Prior impiorum et piorum conditionem in morte exhibet inducendo eos cum malis et bonis geniis sermoncinantes. Initium est: *Primum decet uos audire iusticiam &c.* Finis: *Iusti autem in uitam eternam.* Alter imaginem boni et mali Christiani adumbrat hoc initio: *Gaudemus fratres karissimi et deo gracias agimus secundum desideria nostra incolomes uenire meruimus &c.* Ultima sunt: *de qua pena nos pius dominus liberare dignetur qui cum patre &c.* Neuter magni momenti.

VII. fol. 166. p. 2. legitur: *Anno dominicae incarnationis.*

Guntherus sensit Romana fulmen ab arce.
Is enim anno et mense supradictis obiit, die nobis 9. Gelenio 8.

Notam mox subsequitur Formula *Manumissionis* ea lege, ut quis in natale domini siue in pasca dare atque transoluere debat tantum unam tremisatim de cera in luminaribus ad ecclesiam beati petri apostolorum principis, que construta infra muros colonie. De hac ecclesia Gelenius L. III. p. 403. De voce *Tremisatis*, quae tertiam partem *Affis* indicare videtur, confer *Ducangium* in edit. Maur. v. *Tremissis*.

VIII. fol. 167. absque titulo: *Theodulphi Ep. Aurelianensis Capitula ad Presbyteros Parochiae Suae*, primum a *Baronio* ad an. 835. edita, a variis dein, ut vi-
Denis Codd. ms. theolog. Bibl. Palat.

DCCCLXXI Indicione IV.
*XV. Kl. F. Uuillibentus ad episcopum consecratus. Eodem anno mense iulio. VII id. iul. fulm. i^{us}. col. prima fr. Anno LXX. consecrationem Williberti s. Williberti Ep. Coloniensis adsignat Aeg. Gelenius L. I. de Coloniae Magnitud. p. 43. Quis vero ille Coloniae fulmine i^{us}? Non sane Willibertus. Si quid suspicari licet, imperfectam reliquit notam hanc chronologicam Librarius, ut patet inspicienti codicem, addendumque erat: *Guntherus seu Guntharius Williberti antecessor a Nicolao I. fidelium communione privatus, de quo Gelenius I. cit.**

dere est in *Bibl. Fabricii* L. 19. repraesentata usque ad *Harduinum*, in cuius *Colleg. Concil.* leguntur T. IV. col. 911. Initium: *Obsecro uos fratres dilectissimi ut erga subditarum plebium profectum &c.* Harduinus Capitula numerat XLVI. sed *Codex noster* cum ejus Capitulo XLI. deficit. Censet tamen Capitula XXXVIII. hac ratione: XV. et XVI. in unum contrahit, XIX. non agnoscit, XXXVI et XXXVII. rursus sub uno comprehendit. Lectio non raro variat. En aliquot specimina: *Cap. II. Hard. vita viri iusti lectione instruitur, ornatur. Noster: Oratione ornatur. Cap. III. Hard. quem a lectione sive ab oratione vacantem inuenierit. Noster:*

S s s

five

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 751

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1011

C O D I C E S

1012

sive ab oratione sive ab operatione &c. Cap. IV. Hard. nec non duos aut tres clericos. Noster addit: sive laicos. Melius ubique Noster, ut conferenti patebit.

*IX. fol. 173. p. 2. eleganti manu sed aequa antiqua: Brevis adnotatio capitulorum In quibus constitutiones conciliorum. mogontiacense. et remis. et cabillione et turonis. et arelato gestorum concordant. et in quibus unum quodque proprias constitutiones habeat &c. Index hic materiarum 6. occupat paginas, fidemque facit, omnium horum V. Conciliorum Decreta olim in hoc Cod. conjuncta fuisse. Verum, quae etiamnum super sint, mox Lector cognoscet. Et fol. quidem 176. p. 2. incipit Concilium Moguntiacum Quintum jussu Caroli M. celebratum a. DCCCCXIII. in Claustro Basili ae S. Albani. Praefationis initium est: *In nomine Patris et filii et spiritus sancti. glorioissimo et christianissimo imperatori Karulo, augusto uere religionis rectori &c.* Exstat hoc Concilium post Crabbi um, Surium, Binium, Sirmon dum &c. T. I. Concil. Germ. p. 404. ibique Canones censet LV. e quibus in Cod. nostro non nisi XV. priores habentur, membranis, quibus reliqui et sequen tis Concilii Cabillonensis initium continebatur, deperditis. Ultima nobis verba sunt Can. 15. atque uniuersis utiliora prouideat. Melioris lectionis vix quidquam ex isthoc exemplo erui possit.*

X. fol. 181. Concilii Cabillo nensis II. anno DCCCCXIII. iussu Caroli M. celebrati Canones a Can. XX. qui incipit: *Si inter omnes fideles pax et concordia habenda est &c. usque ad finem: scripturarum prata percurrere non desistat.* Exstat hoc Concilium post alios in Collect. Labb. edit. Venet. T. IX. col. 357. et Harduin. T. IV. col. 1029. quibuscum collatus Codex paene nihil variare deprehensus est.

XI. fol. 186. p. 2. absque inscriptione Initium Concilii Turo nensis III. ibidem anno DCCCCXIII. Caroli M. jussu convocati, cuius Praefatio sic incipit: *Quantum piissimi Imperatoris nostri excellens animus &c.* Exstat integrum Labb. T. cit. col. 347. Hard. col. 1021. Nos primos modo Canones usque ad XII. verba haec: *maneat in episcopio — — conser vamus, qui ab editis vix quid quam ab ludunt. Deperdita itaque ex Cod. praeter ea, quae adduximus, sunt integra Concilia Rhe mense II. et Arelatense VI. Quae omnia, ut olim in nostro, conjuncta extare in quodam Cod. Metropolitano Colonensi testatur Harzbemius Conc. Germ. T. I. p. 413.*

XII. fol. 188. et ult. Fragmentum Martyrologii metrici Venerabili Bedae tributi, quod integrum edidit Lucas Acherius e Cod. S. Remigii Rhemensis a Job. Mabillonio descriptum T. X. Spicil. p. 126. Incipit ab ultimo versu Junii: *Maxima quos palma clarat*

Wien, Österreichische Nationalbibliothek (ÖNB), Cod. 751

Michael Denis: Codices Manuscripti Bibliothecae Palatinae Vindobonensis Latini Aliarumque Occidentis Linguarum. Vol. I. Pars I. Wien 1793.

1013

P A T R I S T I C I.

1014

*clarat sibi lu — — — neque, nisi
praecipuos cuiusvis Mensis dies
festos continet. Nihil in Augusto
de Machabaeis, sed:*

Augustus sextum oclavis tenet idibus alnum.

In Septembri melius noster: *Quis meruit nasci (idibus) quam Acharius: Qua meruit &c.* In Novembri melius: *laude decorus, quam: laude decoris.* Universim in XXIII. quos Codex exhibit, versibus praeter Servatorem ejusque matrem non nisi *Petrus et Paulus, Xystus, Laurentius, Bartholomaeus, Johannes Bapt. Michael, Simon et Judas, Omnes SS. Martinus, Andreas, Thomas, Stephanus, Johannes Apost. Innocentes et Silvester memorantur.* Unde suspicari quis posset, *Martyrologium* istud *Beda antiquius cum ab ipso, tum ab aliis successu temporis auctum fuisse.*

A versibus his statim incipiunt superstitiones quaedam adjurandi *Formulae*, v. g. *Ad Vermes occidendos, Contra Sagittam Diaboli, Ad Pullos de nido &c.* quibus quaedam etiam *Francotheotistica* immixta sunt multum jam adtrita et fugientia. Inter alia *Apibus* sic praecipitur: *Vos estis ancille domini. Uos faciatis opera domini. Adiuro uos per nomen domini ne fugiatis a filijs hominum.*

CCLXXVIII. VII H. 2*j*

699 Codex chartaceus lat. Sec.
XV. Folior. 134. 4. a diversis

*Ciues celestis Patrie
Regi regum concinete*

Librariis exaratus, et olim *Monasterij sancti Matthei apostoli extra muros treuerenses* Sequentia nunc continet: I. *Fl. Alcuini Libros III. de Trinitate*, et, ut addit Noster, *de Incarnatione Christi*, praevia ad *Carolum M. Epistola*, prout extant edit. *Ratisb. 1777. T. I. Vol. II. p. 703.* Ad quam Editio nem tamen non videtur adhibitus Codex praesens, qui in praemissi Hexastichi v. 4. *ornet profalvet*, et C. i. *pro pervenire volentibus legit festinare volentibus &c.* Ad calcem omissa *Invocatione Trinitatis* statim *Sequitur Credo.*

II. fol. 33. p. 2. *Incipit epistola domini Alcuini ad fredegisum suum discipulum.* Hujus initio absque dubio cum Nostro legendum: *quibus fortasse ab aliis vestre aures sapientie inquietari putamus.* Sequuntur *Quaestiones XXVIII. de Trinitate*, ut in Edit. supracit. p. 739.

III. fol. 36. p. 2. adscriptus est *Hymnus*, quo mysticus XII. Gemmarum Apocalypticorum Significatus exponitur. Ejus initium:

*Qui est supremus opifex
Civitatis uranice.*